

Utbildningsinspektion i Centrumskolan förskoleklass, grundskola 1-6 och särskola

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Centrumskolan och besökt skolan den 18-19 oktober 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Centrumskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Centrumskolan intervjuades rektorn, elevvårdspersonal, personal från förskoleklass, personal i årskurs 2 och 6 samt elever i årskurs 6. Informella samtal fördes också med personal i andra årskurser, lokalvårdare och måltidspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 2 och 6 samt förskoleklassen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Centrumskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	70
Förskoleklass	18
Grundskola	145
Särskola	16

Utbildningen vid Centrumskolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1-6, särskoleverksamhet med grundsär- och träningsskola i årskurserna 1-10 samt skolbarnsomsorg. I Centrumskolans rektorsområde ingår också två förskolor, två fritidsavdelningar samt ett familjedaghem. Skolans profil är miljö. Årets tema handlar om kretslopp och hela skolan deltar i Grön Flagg.

Den pedagogiska personalen arbetar i arbetslag med indelningen F-1, 2-3, 4-6 och särskolan. Eleverna i grundskolan är organiserade i årskursvisa klasser. I särskolan bedrivs undervisningen i åldersintegrerade klasser.

Centrumskolan ligger i centrala Kalix med närhet till skog, idrottsplats, bibliotek och badhus. Skolgården har asfalterade ytor och gräsområden för lek och spel.

Skolan består av en huskropp med en tillbyggd del som innehåller bland annat skolrestaurang och utrymmen för en stor del av grundskolans elever. I en mindre intilliggande byggnad bedrivs träningsskola och fritidsverksamhet. Skolan har en idrottshall och nära till idrottsplats.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Centrumskolan erbjuder överlag god utbildning i sina verksamheter. Eleverna når kunskaper i de båda skolformernas ämnen/ämnesområden som i huvudsak ligger i linje med de nationella styrdokument. Centrumskolans redovisade resultat visar på mycket hög måluppfyllelse över åren i ämnena svenska och engelska. Vid skolan finns en tydlig arbetsgång i arbetet med elever i behov av stöd.

Skolan har mycket goda förutsättningar genom sin utemiljö och arbetsmiljön bland eleverna på skolan uppfattas också ha blivit bättre. Skolans arbete med normer och värden behöver dock förbättras. Detsamma gäller arbetet med mål och de nationella kursplanerna i övriga ämnen än svenska, engelska och matematik.

Rektorns förutsättningar att ta den pedagogiska ledningen är inte tillfredsställande mot bakgrund av ansvaret över flera olika verksamheter och stor personalgrupp. Vidare anser inspektörerna att skolan och kommunen måste säkerställa när modersmålsundervisningen genomförs så att eleverna får sin garanterade utbildning.

rade tid i övriga skolämnen. Undervisningen inom ramen för elevens val bör också ses över. Vidare måste elevernas tillgång till datorer förbättras. Inspektörerna konstaterar också att det pedagogiska arbetet försvåras av att en del av skolans verksamheter har begränsade utrymmen.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Grundskolan bör fortsätta sitt arbete med att tydliggöra målen för elevernas lärande i samtliga ämnen.
- Skolan bör förbättra arbetet för att motverka alla former av kränkande behandling. Särskilt förhållningssätt och bemötande mellan vuxen och elev. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör göras känt bland elever och föräldrar.
- Elevers inflytande över arbetssätt och innehåll bör förbättras.
- Personalens olika kompetenser bör nyttjas bättre, särskilt i det förebyggande elevvårdande arbetet.
- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras så att kvalitetsredovisningen blir ett reellt verktyg.
- Rektorn bör tydligare ta det pedagogiska ledningsansvaret.
- Kommunikationen mellan rektorn och alla i personalgruppen bör förbättras för att nå ett öppnare klimat.
- Utbudet av ämnen inom elevens val bör förbättras.
- De lokalmässiga förutsättningarna för elever och personal i det pedagogiska arbetet bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Delar av modersmålsundervisningen genomförs inte som elevens val, språkval, skolans val eller utanför timplanebunden tid. Detta medför att eleverna inte får hela sin garanterade undervisningstid i andra ämnen (2 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Eleverna i grundskolan har inte tillgång till fungerande datorer för att kunna söka och utveckla kunskaper (avsnitt 2.2 och 2.8 läroplan för det obligatoriska skolväsendet).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Kunskaper

I intervjuer framkommer att varje klasslärare följer elevernas kunskapsresultat enligt egna rutiner samt för dialog med elever och föräldrar om kunskapsutvecklingen. Något tydligt uppföljningssystem för skolan som helhet för andra

ämnen än svenska, engelska och matematik i årskurs 5 framkommer inte vid inspektionen. I exempelvis språkutveckling och läsning har dock skolan ett tydligt uppföljningssystem från förskoleklassen till årskurs 5. Eleverna i förskoleklassen bedöms av personalen avseende språklig medvetenhet ha nått målet i mycket hög. Eleverna i årskurserna 1-3 visar på en ökad lust att skriva och språket bedöms vara mer utvecklat än tidigare. I årskurs 2 i ämnet svenska har områdena tala, lyssna, läsa och skriva diagnostiserats och 63 procent har helt nått målen och 19 procent är på väg att nå målen. Elevernas läsning värderas och analyseras fortlöpande en gång per termin.

En bedömning av kunskaper i matematik i årskurs 2 visar att 81 procent av eleverna har nått tillräcklig nivå och 13 procent är på god väg att nå målen. Resultaten visar en relativt jämn fördelning mellan pojkar och flickor.

Centrumskolan genomför också de nationella ämnesproven i årskurs 5. Resultaten i ämnet matematik visar för år 2005 ett högre resultat än år 2004. I ämnena matematik och engelska är andelen som nått målen för godkänt högre bland pojkar medan i svenska är andelen högre bland flickor.

Tabell: Resultat av de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2005 vid Centrumskolan. Siffrorna anger andelen elever i procent och siffror inom parentes visar motsvarande värden år 2004.

Ämne	Nationella prov i årskurs 5, år 2005
Svenska	95 (96)
Engelska	95 (96)
Matematik	95 (77)

Ett arbete i ämnet matematik i årskurserna 4-6 i syfte att öka förmågan att följa och förstå matematiskt resonemang är påbörjat. Ingående diagnoser och analyser av elevernas resultat skall genomföras. I samband med detta kommer diskussioner om val av läromedel, arbetssätt och dialog med mottagande skola (Manhemsskolan) att genomföras.

Under läsåret 2004/05 har närmare ett tjugotal elever fått stöd av specialpedagog. Av dessa elever har alla utarbetade åtgärdsprogram. Den specialpedagogiska kompetensen används till 60 procent för att stödja enskilda elever och 40 procent till handledning av kollegor.

Skolans personal bedömer att arbetet med åtgärdsprogrammen nått god kvalitet. Vidare bedöms att stödet i form av exempelvis handledning från resursenheten har förbättrats. Skolans upprättade åtgärdsprogram visar att förändringar görs i lika hög grad avseende lärares undervisning som förändringar av skoldagens organisation.

Inspektionen visar att elever och föräldrar i grundskolan har liten kännedom om målen i kursplanerna.

I särskolan finns utarbetade undervisningsprogram för varje elev utifrån skolformernas kursplaner. För elever som befaras inte nå målen tas kontakt med rektorn för vidare åtgärder.

Lärande relaterat till övergripande mål i läroplanen

Centrumskolan har tilldelats ett miljöpris för framgångsrikt miljöarbete. Skolan har också tillsammans med två förskolor fått Kalix kommuns miljöpris för år 2004. Sedan hösten 2005 är skolan med i "Handslaget" och har riktat insatsen mot flickor i årskurserna 1-2 och förskoleklassen.

En särskild satsning på teknik och naturorienterande ämnen har genomförts i några årskurser vid skolan.

Normer och värderingar

Inspektionen visar att de flesta eleverna vid Centrumskolan upplever trygghet i sin skolmiljö. Enligt intervjuer förekommer färre konflikter och kränkningar nu än tidigare. Kommunen har genomfört en enkätundersökning med elever och personal i grundskolorna under år 2004. Enkäten visar att 90 procent av eleverna känner sig trygga i Centrumskolan, 92 procent tycker sig ha inflytande och 96 procent uppger tillfredsställelse. Inspektörerna bedömer dock att förhållningssätt och bemötande mellan elev och vuxen generellt behöver förbättras. Skolan har satt målet att 95 procent av eleverna skall vara trygga år 2006. En upprättad handlingsplan avseende elevernas trygghet finns på skolan och åtgärder enligt denna skall genomföras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet.

Vid intervjuer bekräftas att skolan haft fall av mobbning. Under hösten 2005 inkom också en anmälan till Skolverket angående kränkande behandling av en elev. Detta ärende utreds i särskild ordning av Skolverket. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att hantera kränkande behandling måste förbättras. Inspektörerna vill betona att förhållningssätt och bemötande på skolan, särskilt mellan vuxen och elev, men också arbetet med ett öppet klimat mellan skolledning och alla i personalen behöver förbättras. Det förebyggande arbetet måste också utvecklas. Skolan har en mobbningsplan men inspektionen visar att föräldrar och elever har liten kännedom om denna. Ett upprättat förväntansdokument är dock känt bland föräldrarna och eleverna. Intervjuer bekräftar att några rutiner i arbetet för att förebygga kränkning mellan vuxen och elev samt för dokumentation inte finns utarbetade. Skolan har tidigare haft ett antimobbningsteam som vid inspektionstillfället uppges skall återupprättas.

Inspektörerna konstaterar att eleverna tränas, utifrån ålder och mognad, på ett medvetet sätt att ta ansvar. I arbetet med elevansvar ingår att eleverna regelbundet deltar i klass- och elevråd samt skolans miljöråd. Eleverna hjälper exempelvis till vid skollunchen och ansvarar för bildutställning en gång per månad

i matsalen. Vid skolan bedrivs också fadderverksamhet och en medveten träning att lära eleverna arbeta självständigt och tillsammans.

Inspektörerna bedömer att elevers inflytande över lärandet bör förbättras. Utifrån ålder och mognad får eleverna i liten grad utöva inflytande över arbetssätt och innehåll. Eleverna kan ibland få bestämma när i tid de ska arbeta med olika uppgifter och i vilken ordning de skall utföra dem. Enligt intervjuer upplever eleverna att i ämnet idrott och hälsa får de dock bestämma innehåll och upplägg.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Inspektörerna konstaterar att barnen i förskoleklassen har leken som grund i arbetet. Barnen kan utgå från sina intressen och förutsättningar. I arbetet används många uttrycksformer. Undervisningen i årskurserna 1-6 utgår ifrån att skapa ordning och reda för att ge eleverna trygghet med fasta rutiner i arbetet. Individuellt- och pararbete används främst i undervisningen. Stor vikt läggs på regelbunden läsning och föräldrar involveras i arbetet. Frekvensen av lästillfällen för varje elev och läsutvecklingen dokumenteras i ett schema (LUS).

Inspektörerna konstaterar att i särskolan upprättas, tillsammans med föräldrarna, målen för elevernas kunskapsutveckling och sociala förmågor. I grundsärskolan respektive träningsskolan utgår arbetet från varje elevs undervisningsprogram enligt kursplanerna. Lärandet i klasserna sker utifrån varje elevs förutsättningar och behov. I träningsskolan utgör exempelvis datorn ett viktigt redskap i elevernas lärande. Arbetet styrs i sin helhet av lärarna med tydliga ramar. I exempelvis idrott och hälsa har eleverna möjlighet att planera en del av lektionen och välja aktivitet. Eleverna får möjlighet att använda många olika uttrycksformer i sitt lärande.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I elevvårdsteamet ingår skolsköterskan, kuratorn, specialpedagogen och rektorn. Regelbundna träffar genomförs och vid behov kallas klasslärare till mötena. Uppdragen formuleras i elevvårdsteamet. Vid inspektionen framkommer att förutsättningarna att nyttja kuratorns och skolsköterskans kompetenser är begränsade i det förebyggande arbetet. Vidare uppges att mobbningsärenden inte alltid blir kända i elevvårdsteamet.

Vid skolan finns en tydlig arbetsgång i arbetet med elever i behov av stöd. Observationer och diagnoser genomförs som exempelvis leder till anpassning av undervisningen. Samtal med föräldrar, klasslärare och specialpedagog förs. Vid inspektionen uppges att åtgärdsprogram är utarbetade för alla elever som får stöd. Specialpedagogen arbetar främst åtgärdande och i möjligaste mån i klassen. Tid för handledning finns men genomförs inte under formella former.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Inspektörerna konstaterar att dokumentation och bedömning av elevernas kunskapsutveckling ännu inte sker genomgående utifrån undervisningsmålen för de olika ämnena. Någon gemensam systematisk utvärdering av kunskapsresultaten utifrån uppställda mål framkommer inte. Varje klasslärare har sin egen metod och form för dokumentation. Vid utvecklingssamtalen styr varje lärare upplägg och innehåll. Ett medvetet arbete pågår för att hitta väl fungerande former för

utvecklingssamtalen för hela skolan. Enligt intervjuer utvärderas elevens kunskaper i främst svenska, engelska och matematik samt hur eleven fungerar socialt.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Arbetsplanen för Centrumskolan år 2004/05 omfattar skolans vision och två målområden med rubrikerna stärka elevers hälsa och utveckla elevers läsning. I arbetsplanen återges mål, metoder samt former för uppföljning och utvärdering för att nå de uppställda målen inom målområdena. Vidare anges specifika mål för de olika åldersgrupperna. I särskolan prioriteras målet att öka elevernas förmåga till självständigt tänkande och agerande. I årskurserna 2-3 är målet att förbättra elevernas förmåga att uttrycka sig skriftligt och i årskurserna 4-6 utgör målet att öka förmågan att följa och förstå matematiskt resonemang.

I särskolans arbetsplan återges målområdena social trygghet och gemenskap, elevansvar, individualisering, skolan och omvärlden, idrott och hälsa, skolan och föräldrarna samt miljö. Vidare anges regler och handlingsplaner i verksamheten. Särskolan har genomfört utvärderingar utifrån vad som fungerat och vad som behöver utvecklas avseende arbetslagsmöten, utvecklingssamtal, övergångar, samverkan och inkludering.

Kvalitetsredovisningen för år 2004 beskriver organisation, ekonomiska förutsättningar, utvecklingsområden som läsutveckling, teknik- och naturorienterande ämnen, jämställdhet, sex och samlevnad, barn i behov av särskilt stöd samt övergångar. Dessa målområden samt preciserade mål har bedömts och åtgärder för vidare utveckling finns angivet. Personalen genomför utvärderingen utifrån fem kriterier.

Enligt intervjuer utgör kvalitetsredovisningen inte något reellt verktyg i arbetet. Vidare uppges att någon genomgående analys av resultaten inte genomförts. Inspektörerna menar att kopplingen mellan åtgärder och nya mål inte är tydlig. Vid inspektionstillfället uppges att någon återkoppling från förvaltningen avseende kvalitetsredovisningen inte getts det senaste året.

Ledning och kommunikation

Nuvarande rektorn ansvarar för grundskolans och särskolans verksamheter samt två förskolor och ett familjedaghem. Rektorn, som har ett 70-tal medarbetare, har tjänstgjort i snart två år på skolan. Inspektörerna konstaterar att rektorn är väl känd av eleverna och föräldrarna på skolan och uppges vara lätt att nå. Enligt intervjuer vill rektorn se mer av samarbete mellan de olika årskurserna. Rektorn anser att förutsättningarna att vara pedagogisk ledare inte är tillfredsställande mot bakgrund av ansvaret över flera olika verksamheter och stor personalgrupp. Personalen önskar att rektorn blir mer förtrogen med sina verksamheter. Särskolans verksamhet anges som ett viktigt område att nå bättre kännedom om. Personalen uttrycker också en önskan om att rektorn skall vara mer i den dagliga verksamheten.

Rektorn håller i regelbundna träffar som tar upp information och pedagogiska frågor som exempelvis läs- och skrivutveckling. Vid inspektionen framkommer uppgifter om att personalen inte uppfattar klimatet öppet mellan rektorn och

alla i personalgruppen. Enligt intervjuer finns också behov av mer diskussioner och samarbete mellan arbetslagen.

Rektorn upplever sig ha god kommunikation och ett brett mandat i samarbetet med förvaltningen. Under rektorsträffar tas främst ekonomi- och policyfrågor upp. Rektorn uttrycker en önskan om mer tid till pedagogiska och strategiska frågor på rektorsträffarna.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i bl. a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

Enligt grundskoleförordningen och särskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. I särskolan genomförs elevens val varje vecka och eleverna väljer utifrån sina förutsättningar ett valfritt ämne att arbeta med. I grundskolan organiseras elevens val med olika teman som eleverna arbetar med i perioder inom klassens ram. Utbudet av teman utgår från elevernas önskemål. Eleverna i samma årskurs kan välja mellan exempelvis mattestuga, skriververkstad, läxläsning med mera. Inspektörerna bedömer dock att utbudet är begränsat och framhåller att skolan bör se över så att all undervisning inom elevens val syftar till att bredda och fördjupa elevernas kunskaper.

Inspektörerna konstaterar att modersmålsundervisning erbjuds till elever vid skolan. Enligt grundskoleförordningen kan modersmålsundervisning anordnas som språkval, elevens val, inom skolans val eller utanför timplanebunden tid. Undervisning i finska och ryska genomförs dels under elevens val men också under exempelvis ämnet svenska. Eleverna lämnar följaktligen sina ordinarie skolämnen för att få modersmålsundervisning. Inspektörerna anser att skolan och kommunen måste säkerställa när undervisningen genomförs så att eleverna får sin garanterade tid i övriga skolämnen. Skolan har endast tillgång till lärare som också undervisar i andra skolor i kommunen eller i andra ämnen på skolan. Detta medför att eleverna får den tid på schemat som passar lärarna utifrån deras scheman.

Personal, resurser och kompetensutveckling

Skolan har en lärartäthet där antalet lärare per 100 elever uppgår till 7,5 under år 2004/05. Motsvarande siffra i kommunen är 8,0; i riket 6,6. Innevarande läsår har skolan med dess verksamheter cirka 70 medarbetare inklusive dagbarnvårdare. Alla har pedagogisk utbildning och ett fåtal lärare bedriver undervisning i ämnen som de inte har utbildning i.

För att säkerställa en likvärdig utbildning för eleverna bör förutsättningarna för skolan att tillgodose kompetensutvecklingsinsatser förbättras. I verksamheterna finns individuella kompetensutvecklingsplaner som behöver kopplas till utvecklingsområdena i kvalitetsredovisningen. Inspektionen visar att innehållet i kompetensutvecklingen till viss del styrs av utvecklingsområden i skolans kvalitetsredovisning. Vid intervjuer framkommer önskemål om mer av individuell kompetensutveckling. Utbildning har genomförts i exempelvis kvalitet i skolan, gruppdynamik samt betyg och bedömning.

Materiella resurser

Generellt har skolan en godtagbar tillgång till läromedel som är lämpade för verksamheten. Skolan har dock mycket begränsad tillgång till fungerande datorer. Vid inspektionstillfället finns tre elevdatorer som är riktade till träningsskolan. För övriga elever finns inte fungerande datorer och inte någon uppkoppling till internet.

Inspektörerna anser att det pedagogiska arbetet försvåras av att en del av skolans verksamheter har begränsade utrymmen. Personalen har också mycket begränsad tillgång till datorer och någon plats för att tala ostört i telefon finns inte för personalen. Vidare konstaterar inspektörerna att lärarna inte har egna arbetsplatser i skolan.

Datum

Ort

2006-01-24

Umeå

Solweig Bäckman

Marita Björkman